

Christian Feldmann

Teréz anya: egy angyal, aki pokolra szállt

2016. szeptember 4-én Ferenc pápa szentté avatta Kalkuttai Teréz anyát, a Szeretet Misszionáriusai rend alapítóját.

JÓ POLGÁRI CSALÁDBA SZÜLETETT 1910-ben az akkor török, később jugoszláv Szkopjében *Agnes Gonxha Bojaxhiu*, ahogyan leánykori nevén hívták. Apjának építészirodája volt. Fiatalkori fényképei kifejezetten csinos, álmodózó szemű lányt mutatnak. Ágnes középiskolába járt, ami a lányokat illetően szokatlan volt környezetében, és zenei tehetségről tett bizonyosságot.

Tizennyolc éves korában azonban úgy döntött, hogy a bengáliai misszióban fog élni. Belépett az Angolkisasszonyokhoz, és Dublinban tanítónővé képezték. Teréz nővér, ahogyan mostantól hívták, a

kalkuttai *St. Mary's High School*-ban éveken át földrajzot tanított, és az igazgatóságig vitte. Az iskola 500 diákja Kalkutta szűk polgári felső rétegéből jött össze.

De rögtön a gimnázium falai mögött terül el egy hatalmas nyomornegyed, s a nyomor pestisszaga behatol a kollégium területére. Teréz nővér maga mellé vesz néhány diáklányt, jóddal és kötszerekkel fegyverkeznek fel, bejárja a nyomornegyedet, fölfedezi a szegényeket, segít, ahol tud – és rossz a lelkiismerete, amikor visszatér szépen b útorozott kolostorába.

1946-ban, harminchat évesen elhatározza, hogy még egyszer „kiszáll”, és a kemény szerzetesi lét melletti döntéshez még keményebbet társít: „El kellett hagynom a kolostort, és úgy kellett segítenem a

szegényeknek, hogy köztük élek. Hallottam a hívást, hogy mindenről mondjak le, és kövessem Krisztust a nyomornegyedekbe, hogy a szegények legszegényebbjai között szolgáljam őt.”

Patnában Teréz alapfokú higiéniai és betegápolási tanfolyamot végez az *American Medical Missionary Sisters* szervezésében, majd a kalkuttai nyomornegyed közepén egy kunyhót bérel, összeszed néhány gyereket, és az abc-re tanítja őket: bottal karcolja a betűket a döngölt padlóba. Megmutatja a kicsiknek, hogyan kell mosakodni. Koldulni jár, hogy félholtra éhezett családoknak ennivalót vihessen. Betegeket ápol, kórházakat látogat.

SZÍVÓS ENERGIÁI ELLENÉRE

Teréz talán nem tartott volna ki, ha nem csatlakoztak volna hozzá fiatal lányok, és nem harcoltak volna vele az ínség ellen, amely minden utcáson feléjük kiáltott. A lányok többsége Teréz egykori gimnáziumi diákja volt. Felöltötték a fehér szarít, és 1950-ben megalakult a Szeretet Misszionáriusainak új rendje. Időközben európaiak, amerikaiak, afrikaiak is beléptek. Rendszerint tanulnak valamilyen szakmát, némelyek orvostudományt vagy jogot hallgatnak – mindezt azért, hogy jobban tudjanak segíteni a szegényeken.

Miből fakadt ennek az alacsony növésű, sovány, mindig kissé hajlotan járó nőnek az energiája? Halkan, pátosz nélkül beszélt az imádságról, a szegénységről és a Jó Istenről, olyan egyszerűen, mint egy öreg parasztasszony, de egyetemeken és kongresszusi központokban is biztos lehetett abban, hogy elragadtatott figyelem kíséri. Beszélgetőtársait meghökkentette gyors és talpraesett válaszaival. Egy amerikai újságírónak, aki megfigyelte őt egy üszkös, bűzlő seb ellátása közben, és rémülten megvallotta: „Egymillió dollárért sem csinálnám ezt!”, nevetve

válaszolta: „Én sem!” – Istenért csinálta.

Teréz anyának olyan kapcsolata volt Istennel, mint egy gyereknek az apjával. Nem filozófiai világmodellekben vagy misztikus élményekben találta meg Istent, hanem szoros testközelségben, minden útjába kerülő emberben. Alighanem ez volt a titka. Szenvedélyes szeretete a szegények, az erőtlének, a tönkretettek iránt, ez volt a válasza arra a szeretetre, amelyet maga ő maga érzett, és amelyből élt. „Love as I loved you”, „Úgy szeress, ahogyan én szerettelek!” – a hajléktalanoknak megnyitott minden házában ez a felirat áll a kereszt alatt.

Szép prédikációk és némi jótékonykodás keveset használ azoknak, akik az állásokért, pénzért és életért folytatott társadalmi küzdelemben alulmaradnak. Teréz anya ezért soha nem hagyott kétséget az iránt, hogy a szeretet kemény ügy. „Addig kell adnunk, amíg már fáj”, szokta mondani. „Az igazi szeretnek fájniuk kell!” Üzletembereknek, akik egy banketten gyűjtést rendeztek számára, ezt a szkeptikus tanácsot adta: „Remélem, nemcsak a fölösle-gükből adnak! Olyasmit kell adniuk, ami kerül valamibe önöknek.”

INDIÁN KÍVÜL csak akkor kezdtek el beszélni Terézről és nővéreiről, amikor ismertté vált a haldoklók melletti elkötelezettsége. Alutáplált gyerekeket kicsit feltáplálni, szegény embereknek rizst és kenyeret vinni, ez sokak számára nem tűnt különösebbnek. De egy reménytelenül túlnépesedett országban otthonokat építeni olyan embereknek, akik különben is halálra szántak voltak, és már csak óráik vagy napjaik volt hátra...? Az, hogy Teréz feltétel nélkül megbecsülte a mégoly nyomorúságos emberi életet, sehol sem ütközött össze oly fájdalmasan a polgári mércékkel, mint ezen a területen.

A Szeretet Misszionáriusai az első huszontöt évben egyedül Kalkuttában 36 000 embert vittek az utcáról házaikba. Ezek közül több mint 16 000-en meghaltak, szeretetteljes ápolás és gondoskodás után. Néhány órányi vagy napi emberi törődés, melegség, néhány mosoly egy örömtelen és vigasztalan élet után – Teréz számára nem jelentett értelmetlen fáradozást: „Úgy éltek, mint az állatok. Legalább emberként haljanak meg!”

Amikor 1979-ben megkapta a Béke Nobel-díjat, Oslo lakossága

fáklyásmenettel üdvözölte. A Hotel Continentalban tartandó, hagyományos ünnepi bankettet Teréz anya lemondatta, s az így megtakarított pénzt – azzal a 170 000 euróval együtt, amivel a Nobel-díj akkoriban járt – elvitte Kalkuttába, hogy fiatal leprások családjainak segíthessen házat építeni. „Személy szerint méltatlan vagyok rá”, tisztázta, „a díj egyedül a szegények emberi méltóságának elismerése”.

Aztán az Oslói Egyetem aulájában megszégyenítő dorgálóbeszédet tartott a Nyugatnak: „A béke legnagyobb tönkretevője ma az ártalan, meg nem született gyermekek kiáltása... Az én szememben azok a legszegényebb országok, amelyek törvényesítették az abortuszt. Ezek félnek a kicsiktől, félnek a meg nem született gyerekektől.” Azt kérte hallgatóitól, védelmezzék a meg nem születetteket, ne ejtsék a szegényeket. „Mert ha önök a hátukat fordítják a szegények felé, akkor Krisztusnak fordítanak hátat. Ő éhezővé, mezítelenné, otthontalanná tette magát, hogy önöknek is, és nekem is legyen alkalmam szeretni őt.”

Az élet esély – használd ki!
Az élet szép – csodáld meg!
Az élet álom – valósítsd meg!
A élt kihívás – fogadd el!
Az élet értékes – kezeld gondosan!
Az élet gazdagság – őrizd meg!
Az élet rejtély – fejsd meg!
Az élet egy dal – énekelj el!
Az élet kaland – vállalkozz rá!
Az élet szeretet – élvezd!

Teréz anya

TERÉZ ANYA ÉS BARÁTSÁGOS NŐVÉREI nem tettek-e veszélyes szolgálatot a szociális nyomor okozóinak? Ő és segítői nem a tüneteket gyógyították-e hatalmas költségfordítással, ahelyett hogy tudatosították volna az inség okait?

Az éles nyelvű amerikai televíziós újságíró, *Christopher Hitchens* már a nyolcvanas évek kezdetén azt a szemrehányást tette, hogy a vallásos emberek „szent tehene”, értsd Teréz anya, valójában „demagóg, a felvilágosodás ellensége és világi hatalmak szolgálója”. Mérges filmjeivel megpróbálta megfosztani Teréz anyát a dicsfénytől; az egyiknek ezt a címet adta: A pokol anygala.

Rengeteg dolgot szemére lehetne vetni Kalkutta mintaszerű katolikus

nőjének. Például azt a lelki nyugalmat, amellyel az indiai iparváros, Bhopal vegyi katasztrófája után azt tanácsolta a megöltek, megmérge-zettek, szemük világát veszített ezrek hozzátartozóinak, hogy „megbocsátani, megbocsátani, megbocsátani”! Egytelen vádló szót sem ejtett az amerikai multicégről, a Dow Chemicalról, amely profithajhászó gondatlanságával a katasztrófát okozta.

Szemére lehet vetni, hogy számtalan útja során naivan hagyta, hogy despoták és diktátorok propaganda-célokra használják fel őt. Ahelyett hogy fölpanaszolta volna az emberi jogok megsértését, kitüntetést és adományt fogadott el olyan zsarnoktól, mint „Baby Doc” Duvalier volt Haitin.

Olyan katolikusok is, akik lelkesedtek a Teréz anya által haldoklók-nak és AIDS-betegeknek létrehozott házakért, sóhajtoztak nőképe és alázateszménye miatt. Egyik teológiai-ailag is problematikus elhajlása vált nyilvánvalóvá, amikor túlságosan is könnyedén a megfeszített Krisztus kegyelmi ajándékaként értelmezte az emberi szenvedést: Egy örületes fájdalom által kínzott rákos betegbe azzal az érveléssel próbált lelket önteni, hogy Jézus bizonyára nagyon szereti őt: „Fájdalmid Jézus csókjai.” Mire a halálos beteg mogorván így felelt: „Anyá, akkor kérd meg Jézust, hogy ne csókolgasson tovább!”

Jó emberekkel rótták meg azért is, hogy a haldoklók létrehozott házaiban lemondott a professzionális orvosi kezeléstről. Így tett például *Jack Preger* brit orvos, aki előbb szorosán együtt dolgozott Teréz anyával, de aztán megvált tőle, és olyan utcai klinikákat rendezett be Kalkuttában, ahol ugyanazt az ellátási szintet akarják biztosítani a nyomorultaknak, mint a gazdagoknak a kórházakban. Értelmes az a javaslat is, hogy azt a becslések szerint 50 millió USA-dollárt, amit Teréz anya utolsó éveiben kapott adományként a közösség, optimálisan kidolgozott projektekre összpontosítsák ahelyett, hogy ezer hevenyészett segítő akcióra szivárogtatnák el.

MINDEZ IGAZ LEHET. DE KÉRDÉS, hogy azok, akik olyan jól ismerik a szociális nyomorúságból kivezető utat, arra is képesek lennének-e, hogy csak egyet is megérintsenek Teréz anya büzlő, férgék által

megrágott páciensei közül, és így megváltoztassák az emberek közti zavart viszonyt. Csak aki megosztja a nyomort, képes megszabadítani a nyomorgókat, állította az önféjú emberbarát, Teréz anya, és ellenkérdéssel idegesítette kritikussait: „Hogyan nézhetnék a szegények szemébe, hogyan mondhatnám nekik, hogy szeretlek és megértelek titeket, ha nem élek úgy, mint ők?”

Lángoló szavak helyett tessék egyszerűen gyakorlatilag meggyőződni a dolgokról! Tessék személyesen nekifogni, ahelyett hogy csak hangosan igazságosság után kiáltunk! Sok mindent megértett az az ausztrál üzletember, aki látván Kalkutta nyomornegyedeit, igen magas összegről kiállított csekket nyomott Teréz anya kezébe, majd azt mondta, egyáltalán nem elégedett magával, hiszen semmit sem adott önmagából. Teréz anya tanácsára naponta kezdett járni a haldoklók házába, hogy megborotválja azokat a férfiakat, akik túlságosan gyengék voltak már ahhoz, maguk tegyék meg, és hogy beszélgessen velük.

Az idős Teréz anya szívesen tett finom megkülönböztetéseket. Például azt mondta: a szokványos „szerelem” valamilyen célt szolgál, bizonyára tiszteletreméltó és szükséges célt, a keresztények szeretete azonban egy konkrét személyt szolgál. Egy orvosnő, aki a nővérekkel együtt dolgozott a haldoklók házában, „hihetetlen kiváltságnak” tartotta, hogy ott segédkezhet. Azt mondta, ezzel óriási szakadékot

hidálnak át: „Tudja, ekkor már nem a milliónyi szegény emberről van szó, hanem valakiről, akit az ember maga érintett meg.” És Teréz anya makacsul leszögezte, hogy számára mindig az egyes emberről van szó. Ahhoz, hogy megérthessünk és szerethessünk egy embert, szoros kapcsolatba kell kerülnünk vele. A nagy számokban csak elveszünk. Másképp kifejezve: „A szegénység problémáját ésszerűen felismerni még nem jelenti azt, hogy az ember meg is érti. Bele kell merülnünk a szegénységbe, meg kell élnünk, és meg kell osztanunk a többiekkel.”

SZEMÉRE VETETTÉK, hogy sohasem érinti a társadalmi és gazdasági struktúrákat, hanem arra korlátozódik, hogy a személyes életstílusra hívja föl a figyelmet. Hiányolják, hogy segélyprogramjait nem kapcsolta össze átfogó politikai, a nyomor *okait* kiiktató fejlesztési stratégiával. Utalnak olyan sokat ígérő, alternatív modellekre, mint az ún. „szociális akciócsoportok”, amelyekben frissen végzett diplomások szintén nyomornegyedek lakóival, földbérelőkkal, kaszton kívüliekkel élnek együtt, és az a céljuk, hogy hatékony önszervező intézményeket építsenek föl, például rizsbankokat, vagy egészségügyi alapszolgáltatásokat nyújtsanak, illetve támogassák a nincsteleneket a hatóságokkal és a nagybirtokosokkal folytatott tárgyalásokon.

Azt mondják: ahelyett, hogy csak továbbadnák az adományokat, és halat nyújtanának az éhezőknek,

a Szeretet Misszionáriusainak inkább meg kellene tanítaniuk őket horgászni – akkor a jövőben saját maguk tudnának segíteni magukon. „Nem rossz”, szokta felelni Teréz anya: „De azok az emberek, akiket fölszedünk az utcáról, és otthonainkba visszük őket, túlságosan gyengék ahhoz, hogy csak egy horgászbotot is kézben tudnának tartani! Amikor halat adok nekik, ahhoz az erőhöz segítem őket, amelyre holnap szükségük lesz a horgászás-hoz.”

AZT IS FELSOROLHATTA VOLNA a szkeptikusoknak, hogy a haldoklók házába vittek közül hányan maradtak életben, hányan kaptak szállást otthonaikban és rehabilitációs központjaikban, vagy hányan kaptak munkát az ő közvetítésükkel. Koldusszegény özvegyek hány és hány gyerekét taníttatták meg valamilyen biztos mesterségre, és milyen sikereket értek el az általuk propagált „természetes családtervezéssel” (Kalkutta népességének növekedése egyetlen év alatt több mint 30 000 születéssel csökkent).

De Teréz anya sosem képzelte be magának, hogy megszüntetheti a nyomornegyedeket. Több mint 4000 nővére a föld 130 országában egyszerűen megpróbál személyes választ adni arra szükségre, amelybe belebotlanak. Nincs idejük arra, hogy nagy politikai programokon gondolkodjanak. A magában az emberben meglévő hiányosságokra összpontosítanak: az egoizmusra, a birtoklás- és hatalomvágyra, a közömbösségre. Ódivatúan kifejezve: a teljesen személyes bűnökre.

Ez a jelzés persze, hogy a birtokolni akarás nem az emberi lét egyetlen lehetősége, és ráadásul nem is tesz igazán boldoggá, lehet éppenséggel politikai jellegű is: Aki a nővérekhez hasonlóan nekiront minden polgári magától értetődőségnek, és a vagyontalanságot, az erőszakmentességet, a védtelen bizalmat teszi meg új mércévé, az talán tartósabban veszélyezteti a társadalom felosztását urakra és szolgákra, mint minden harcias forradalmár, mivel abszurdnak tünteti föl ezt a felosztást. És a szegénység, ahogyan Teréz anya közössége megéli, szükségszerűen annak a luxusnak az ítéletévé válik, amelyhez kevesen jutnak hozzá, sokak rovására.

Forrás: Kirche In, 2016/9

